

*БІНЄВА Алла Махмудівна,
старший викладач кафедри сценічної мови
Київський національний університет театру,
кіно і телебачення імені І. К. Карпенка-Карого*

ОНЛАЙН-ТЕХНОЛОГІЇ ЯК ДОПОМІЖНИЙ ІНСТРУМЕНТ ВИКЛАДАННЯ ДИСЦИПЛІНИ «СЦЕНІЧНА МОВА»: МОЖЛИВОСТІ ТА ОБМЕЖЕННЯ

Сучасні виклики в Україні – від безпекових загроз до вимушеної релокації учасників освітнього процесу – зумовили необхідність використання цифрового середовища в мистецькій освіті. Для дисципліни «Сценічна мова» онлайн-формат не може вважатися повноцінною альтернативою традиційній школі. Його застосування є виключно вимушеним кроком, спрямованим на підтримку неперервності тренінгу та запобігання повній зупинці навчального процесу в умовах кризових обставин [5; 10].

Викладання в дистанційному режимі має певну специфіку, що базується на конфлікті між фізичною природою предмета та технічними обмеженнями комунікаційних платформ. Основним ризиком є трансформація методів контролю: замість прямого акустичного сприйняття та тактильного коригування, викладач змушений покладатися на візуальну інтерпретацію через екран. Такий підхід є допустимим лише як тимчасовий захід, оскільки цифрові спотворення не дозволяють об'єктивно оцінити психофізичний стан студента.

Досвід використання цифрового середовища показує, що окремі розділи дисципліни можуть підтримуватися дистанційно без критичної втрати зв'язку між викладачем і студентом. Зокрема, робота над фонаційним диханням в онлайн-режимі дозволяє здійснювати лише візуальний моніторинг типу дихання, що є мінімально необхідним для недопущення грубих помилок у техніці [11; 4, с. 120]. Артикуляційна гімнастика та дикційний тренінг за умови використання якісної оптики дозволяють здійснювати нагляд за роботою

мовленнєвого апарату. Проте такий контроль є обмеженим, оскільки не дає повного уявлення про м'язову свободу всього тіла.

Особливу проблему становить технічна природа передачі звуку. Цифрове стиснення сигналу (аудіокомпресія), що використовується в сучасних платформах, налаштоване на розпізнавання людської мови як інформаційного потоку, а не як художнього інструменту. Це призводить до «зрізання» високих і низьких частот, нівелювання об'єму звуку та втрати обертонового багатства. Як наслідок, повноцінний розвиток резонаторної системи та виховання сценічної летючості голосу стають неможливими, оскільки викладач позбавлений можливості чути реальну акустичну здатність голосу студента [1].

Слуховий контроль за нормами орфоєпії та логічний аналіз тексту залишаються тими аспектами, де дистанційна форма дозволяє зберігати методичну послідовність у моменти, коли аудиторна робота є фізично неможливою [3; 6, с. 56]. Використання відеозаписів є лише допоміжним інструментом для самодіагностики, що допомагає підтримувати форму, але не замінює живого коригування з боку майстра [2; 8].

Отже, онлайн-технології слід розглядати лише як супутній інструмент, використання якого обмежене часовими межами кризового періоду. Стратегічною метою залишається повернення до аудиторних занять для забезпечення фахової якості підготовки актора.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Алдошина І. А. Основи психоакустики. (Аспекти сприйняття тембру та просторових характеристик звуку в цифрових системах).
2. Барахтян М. М. Техніка мовлення педагога. Наукові записки УДУ імені М. Драгоманова. 2025.
3. Климова К. Я. Основи культури і техніки мовлення. Київ: Ліра-К, 2006.
4. Кобзар Т. В. Сценічна мова. Техніка мовлення. Черкаси: Видавець Ю. Чабаненко, 2013. 404 с.

5. Конівіцька Т. та ін. Онлайн-платформи у розвитку ораторської майстерності. Проблеми освіти. 2022.
6. Курило О. І. Сценічне мовлення. Основи техніки мовлення та виразного читання. Львів: Сполом, 2010. 240 с.
7. Науковий вісник КНУТКіТ імені І. К. Карпенка-Карого [Електронний ресурс]. URL: <http://nv.knutkt.edu.ua/index>.
8. Подворнюк О. О. Збірник тренувальних вправ. Техніка мовлення. Володимир-Волинський, 2013.
9. Сучасне мистецтво [Електронний ресурс]. URL: <http://sm.mari.kyiv.ua/>.
10. Сучасні проблеми художньої освіти в Україні [Електронний ресурс]. URL: <https://mari.kyiv.ua/science/scientific-publications/contemporary-problems-of-art-education-in-ukraine>.
11. Niebudek-Bogusz E. Phoniatic evaluation of vocal fold disorders. URL: <https://www.jpccr.eu/pdf-152939-80855>.